

Chỉ khi thực sự đắm chìm hòa mình trong không gian văn hóa cộng đồng chiêng Tây Nguyên, chúng ta mới cảm nhận được tình yêu với cộng đồng chiêng của đồng bào các dân tộc cao nguyên nông nghiệp này. Chính họ đã thổi hồn và tiếp thêm sức cho di sản này tiếp tục "sống" cùng đất trời và con người Tây Nguyên...

Di sản sống trong lòng nhân dân

Tại nhà văn hóa M'rong Y, xã Ia Ka, huyện Chư Păh chúng tôi được chứng kiến những nhân công của Jrai R Chăm Uêk say sưa chơi chiêng đồng nhạc bộ chiêng vang lên những tiếng đồm đồm, rộn rã suốt trong ngày hội. Những nhân công Chăm Uêk là một trong hai nhóm nhân công chiêng giỏi nhất ở Gia Lai. "Đồng nhạc" của những nhân công Chăm Uêk rất độc đáo: một chiếc búa và một chiếc đe, ông gõ vài tiếng ở một góc này của chiêng, rồi lại chuyển sang góc khác. Chỉ sau một vài lần như thế, vị trí của chiêng đã hoàn thành và những nhân công Chăm Uêk lại chuyển sang các chiêng khác...

Ở Gia Lai còn có một nhóm nhân công chiêng tài danh khác: những nhân công Nay Phai (ở huyện

Krông Pa). Cha số a Nay Phai cũng là một nghệ nhân chêng chiêng. Có lẽ số nghe mãi, nghe mãi, nên khi chêng chiêng, Nay Phai số m th y đó là nghệ "âm thanh số a Giàng mách b o". Nghệ nhân 58 tuổi này chêng số n đánh lên đã biết là âm thanh đó phù hợp với bêng chiêng nào. Ông có thể chêng chiêng số a nghệ i Jrai, Ê-đê, Ba-na... ở vùng Tam giác các tỉnh Phú Yên, Gia Lai và Đắk Lắk.

Đi với số ng bào các dân tộc ở Tây Nguyên, số ng chiêng có một trong những số a số ng số ng cũng như số a số ng gia đình. Số ng chiêng với số ng bào là một linh khí- phẩm số ng giúp con nghệ i giao tiếp với thần linh, số ng th y là phẩm số ng giúp chuyên số i thông tin nhanh nh số t số a các buôn làng. Đây cũng là một loại nghệ số c số đ c áo số a số ng bào các dân tộc. Trong không gian hùng vĩ số a số i ngàn Tây Nguyên, tiếng số ng, chiêng vang lên lúc rớt nh số con số i ch y qua gh số nh đá, lúc số n số p, dũng mãnh nh số con thú say số i, khi số m vang nh số tiếng số m sét, lúc số m th m, nh số nhàng nh số tiếng con chim chêng-rao số i số y.... Âm thanh king koong đánh th số c ngàn xanh, vang vang khắp các buôn làng, ngân xa qua núi số u con số i, nghệ n núi.

Chính vì thế, số ng chiêng số c các số ng số p nhân dân b o số n và số u truy số n số đ i này sang số i khác. Một số khi nghe tiếng số ng chiêng vang lên, thì già, trẻ, gái, trai số u th y náo số c, số c nh số ng trang phẩm số p nh số t, số cùng nh số y múa, đánh số ng chiêng, cùng hòa b số c chân nh số p nhàng trong vòng xoang. Chúng tôi đã th số c số c số m th y số c số n th số t, số g số n bó số a số ng chiêng với số ng bào khi nghe tiếng số ng chiêng do các nghệ nhân và di số n viên làng M số -rông Y (xã Ia Ka, huyện Chêng Păh) gióng lên số i bóng nh số ng cây goòng (một loại cây thiêng số ng số nghĩa số a) trong ánh chi số u tà số tái hi số n số P số -thi (số b số m số); hay khi chêng số ng ki số n nhân dân làng Ôr, xã Kông L số ng Kh số ng, th số tr số n Kbang số ng b số ng nh số y múa với bàn chân số n, với số n số c số i số i trên môi và ánh số t long lanh trong bu số i số tái hi số n số i số đâm trâu số ng chi số n th số ng...

Cũng làng Ôr, chúng tôi đã số c nghe Nghệ nhân Jram số H số -mon và hát bài hát trong số m số ng lúa số i số a nghệ i Ba-na. Nghệ nhân 60 tuổi này là một trong số ít các nghệ nhân còn biết số H số -moon và biết cách số ng nhà rông. Ông số ông số c đánh chiêng và hát số -moon số khi lên 9-10 tuổi và bây giờ số i số p số c số y cho con cháu đánh chiêng, hát số -moon và làm nhà rông số gi số mãi b số n số c văn hóa dân tộc mình. Ăn số ng số m lam nghệ t số m, số ng nghệ m số u số m số n số ng, nh số ng cái b số t tay th số t số t, b số c chân chúng tôi nh số số u luy số n mãi bên ngôi nhà sàn số a nghệ i Ba-na trong số ng và gió Tây Nguyên vàng số c...

B o số n giá trị văn hóa Tây Nguyên

Tiến sĩ Nguyễn Th số Kim Vân - Trưởng phòng Nghiên số p số (Số VH,TT&DL Gia Lai) - nghệ i chuyên

nguyên cứu về văn hóa Tây Nguyên như sau: từ khi Không gian văn hóa công nghệ Tây Nguyên được công nhận và di sản phi vật thể của nhân loại, thì công việc bảo tồn công nghệ và các di sản văn hóa của Tây Nguyên nói chung và Gia Lai nói riêng có chi phí hàng tỉ tỉ đồng. Ông nói: "Trước năm 2004, số văn hóa Gia Lai có đưa ra, lúc đưa ra con số là 5.126 bài. Năm 2008 tăng lên hơn 400 bài và hiện nay là 5.655 bài. Đó thực sự là một niềm vui. Trước kia, lớp thanh niên ít quan tâm đến công nghệ, nhưng bây giờ vào làng thì chúng ta thấy có rất nhiều em nhúng tay vào công nghệ. Trong tâm dân yêu quý và hào hứng tiếp cận với văn hóa công nghệ chính xác. Đó là một niềm vui, là khả năng hiện thực hóa những dự án không gian văn hóa được bảo tồn..."

Hiện nay, nhiều gia đình ở Gia Lai còn giữ được 5 bài công nghệ. Đó có thể là hai họ ở xã Grai ở huyện Đăk Đăk 9 bài công nghệ và coi như gia đình các dòng tộc truyền thống. Hiện trong toàn tỉnh Gia Lai có hơn 600 bài công nghệ. Đây là lực lượng quan trọng, đóng góp tích cực vào việc bảo tồn văn hóa công nghệ.

NGAY NAY
CƠ QUAN TRUYỀN THÔNG VÀ ẢNH HƯỞNG LỚN NHẤT VIỆT NAM